

תוכן ענינים מפורט

פרק א איסור טבל

א. נתינת טבל במתנה; ב. כילוי טבל ללא הפרשת תרומות ומעשרות; ג. לצאת ידי חובת מצות ד' מינים באתרוג של טבל

פרק ב הגידולים החייבים בהפרשת תרומות ומעשרות

א. הפרשת תרומות ומעשרות מעלי גפן; ב. הפרשת תרומות ומעשרות מצנוברים; ג. חיוב שמן סויה ושמן קנולה בתרומות ומעשרות; ד. חיוב חלב סויה בתרומות ומעשרות; ה. עלים הצומחים על גבי ירקות תלושים; ו. חיוב תבלינים ועשבי תיבול בתרומות ומעשרות; ז. חיוב תרומות ומעשרות בפירות של עצי בר ועצי נוי

פרק ג שנות המעשר

א. קביעת שנת המעשר בפירות הדר; ב. קביעת שנת המעשר בפירות מסופקים; ג. קביעת שנת המעשר בתבלינים ועשבי תיבול; ד. דרך הפרשת תרומות ומעשרות מתערובת של שתי שנות מעשר; ה. חשש תערובת שתי שנות מעשר בפירות הנקנים בשוק

פרק ד פירות הפקר ורבעי

א. הפרשת תרומות ומעשרות מפירות שיש רשות לכל לקוטם; ב. חיוב תרומות ומעשרות במתנות עניים; ג. חיוב תרומות ומעשרות במביא מההפקר כמות גדולה של פירות; ד. הפרשת תרומות ומעשרות מפירות הפקר להסרת מכשול; ה. חיוב תרומות ומעשרות בפירות נטע רבעי

פרק ה הפרשת תרומות ומעשרות מפירות נכרים ומפירות שיצאו לחוץ לארץ

א. הפרשת תרומות ומעשרות מפירות הנקנים מגוי; ב. חיוב תרומות ומעשרות בזיתים של גוי הנלקחים לצורך הפקת שמן; ג. גמר מלאכה בזיתים; ד. חיוב תרומות ומעשרות בפירות שגדלו ברשות גוי והגמר מלאכה נעשה על ידי גוי; ה. פירות של ישראל שנגמרה מלאכתן על ידי גוי; ו. פירות שנגמרה מלאכתן על ידי גוי שנתערבו עם פירות שנגמרה מלאכתן על ידי ישראל; ז. חיוב תרומות ומעשרות בפירות אר"י שיצאו לחו"ל

פרק ו דיני ההפרשה

א. הפרשת תרומות ומעשרות מזנים שונים; ב. הפרשת תרומות ומעשרות ממיץ הנסחט מפירות; ג. צורת הפרשת תרומות ומעשרות ממשקה וממשקה תוסס; ד. חובת תרומות ומעשרות בזיתים שנקנו לאכילה ועשו מהם שמן; ה. הפרשת תרומות ומעשרות על ידי ברירה; ו. אמירת נוסח הפרשת תרומות ומעשרות כאשר החלק המופרש הושלך כבר לאשפה; ז. אמירת הברכות בהפרשת תרומות ומעשרות בנוסח הקצר

פרק ז הראוי להפריש

א. הפרשת תרומות ומעשרות על ידי קטן מופלא הסמוך לאיש; ב. נאמנות מי שאינו שומר תורה ומצוות לענין הפרשת תרומות ומעשרות; ג. חזקה שליח עושה שליחותו לענין הפרשת תרומות ומעשרות; ד. הפרשת תרומות ומעשרות על ידי אחר דרך הטלפון; ה. מי המברך בהפרשת תרומות ומעשרות על ידי שליח; ו. נוסח הברכה כשמפריש על ידי שליח; ז. לסמוך על קטן בעניני הפרשת תרומות ומעשרות

פרק ח הפרשה מן המוקף

א. חיוב הפרשה מן המוקף; ב. הפרשה מן המוקף בספק טבל ובהפרשה לחומרא; ג. לתרום שלא מן המוקף להסיר מכשול; ד. הפרשה שלא מן המוקף במחסני איחסון ובתי אריזה

פרק ט עונת המעשרות

א. זמן חיוב תרומות ומעשרות; ב. הפרשת תרומות ומעשרות מפירות תלושים שעדיין אינם ראויים למאכל; ג. הפרשת תרומות ומעשרות מעגבניות ירקות על אדומות ולהיפך

פרק י גמר מלאכה

א. הפרשה קודם גמר מלאכה; ב. זמן חיוב תרומות ומעשרות בזיתים כבושים; ג. הפרשת תרומות ומעשרות מפירות שהוכנסו לבית קודם גמר מלאכתם

פרק יא ראיית פני הבית וקביעות למעשר

א. איזה בית קובע למעשר; ב. הכנסה לבית דרך גג או חלון; ג. הכנסה לבית דרך כניסה אחורית; ד. אכילת עראי תחת העץ; ה. הפרשת תרומות ומעשרות מקטף חווית

פרק יב דיני הפרשת מעשר ראשון ונתינתו

א. נתינת מעשר ראשון ללוי בזמן הזה; ב. סדר ההפרשה כאשר נותן ללוי את המעשר ראשון; ג. האם ישראל יכול לצאת ידי חובת מצוות בפירות מעשר ראשון; ד. נתינת מעשר ראשון לכהן

פרק יג דיני הפרשת מעשר שני ופדיונו

א. מתי צריך להוסיף חומש בפדיית מעשר שני; ב. מי ששכח להוסיף חומש לפדיון מעשר שני; ג. פרוטה חמורה; ד. חילול מעשר שני על מטבע מזויף או מטבע שאינו סחיר; ה. חילול על מטבע שנמצא בארץ אחרת; ו. חילול מעשר שני על אוכל; ז. הכשרת הפירות לקבל טומאה קודם הפרשת מעשר שני; ח. גבולות ירושלים בזמן הזה לענין מעשר שני

פרק יד דיני הפרשת מעשר עני ונתינתו

א. חיוב נתינת מעשר עני לעניים; ב. הדרך לקיים נתינת מעשר עני; ג. מתנות עניים בזמן הזה; ד. מעשר עני כשהעני קונה ומחזיר

פרק טז הפרשה בשבת

א הפרשת תרומות ומעשרות בשבת; ב. עשיית תנאי בערב שבת להפרשת תרומות ומעשרות בשבת; ג. המתארח בשבת אצל מי שאינו מקפיד על הפרשת תרומות ומעשרות; ד. הפרשת תרומות ומעשרות בשבת לחולה ובני משפחתו בבית חולים; ה. טילטול הפירות שהופרשו לתרומות ומעשרות בשבת

פרק טז טעויות בהפרשה ודיני שאלה

א. הפריש פחות משיעור הנצרך; ב. הפריש בטעות מן הטבל על החולין; ג. הפריש מעשר עני במקום מעשר שני; ד. שליח שטעה בכמות ההפרשה; ה. פירות שקבעו בהם תרומות ומעשרות והתערבו בפירות החולין; ו. האם בעל יכול להישאל על הפרשת אשתו; ז. להישאל על הפרשה דרך הטלפון

פרק יז ביעור מעשרות ומצות וידוי מעשרות

א. מצות ביעור מעשרות; ב. ביעור מעשרות לחומרא בדבר שעלול להתקלקל; ג. שכח לאבד מטבעות של מעשר שני בזמן הביעור; ד. מצות וידוי מעשרות

קונטרס "לשאלת רבים"

לבירור פסק רבותינו שראוי לשוב ולהפריש אף מתוצרת שבהשגחה

פרק א

דיני

איסור טבל

ז. חילול מעשר שני על אוכל

שאלה: שמעתי מיהודי ירושלמי ישיש שבביתו היו נוהגים לחלל מעשר שני על סוכר, האם נכון וראוי לעשות כן, או שמא צריך לחלל מעשר שני דוקא על כסף?

תשובה: נחלקו הראשונים האם אפשר לחלל מעשר שני על פירות ומוצרי מאכל.

החזון איש הכריע כשיטות שלא מועיל החילול על פירות ומוצרי מאכל וצריך לחלל דוקא על מטבעות כסף. מאידך נהגו בירושלים וכן נהגו בני ספרד לסמוך על השיטות שאפשר לחלל על אוכל. בפרטי הדינים כיצד לחלל על דברי מאכל עיין בביאורים.

ביאורים

בדברים (יד, כה) נאמר "ונתת בכסף וצרת הכסף בידך", ולכאורה נראה מלשון הפסוק שהחילול צריך להיות דוקא על כסף. אמנם הרמב"ם (מעשר שני פרק ד הלכה ב) כתב: "וכן אם רצה לחלל פירות המעשר על פירות אחרות יעלו הפירות השניות ויאכלו בירושלים". ומבואר שאפשר לחלל אף על פירות.

לפי דברי הרמב"ם כוונת הכתוב "וצרת הכסף", הינה שבמקרה שמחלל על כסף צריך שיהיה זה כסף שיש בו צורה, דהיינו כסף שמשמש לקנייה, ולא חתיכת מתכת מכסף, שאין מחללין עליו. אך אין הכוונה בפסוק שיש לחלל על כסף בלבד.

ברם הראב"ד (שם) חולק על הרמב"ם וסובר שאי אפשר לחלל פירות מעשר שני על פירות, חוץ ממקרה שמדובר בפירות דמאי שאותם אפשר לחלל על פירות.

החזון איש (דמאי סימן ג ס"ק י) כתב שיש להחמיר ולא לחלל על פירות כיון שדעת הגר"א היא כדעת הראב"ד (וכן מבואר בירושלמי וכן דעת הסמ"ג ועוד) שאפילו בדיעבד לא חל החילול אם חילל על פרי. עוד הוסיף החזון איש שאף לשיטת הרמב"ם שניתן לחלל על פרי, היינו רק על פרי שלא באו עליו מים בתלוש ולא הוכשר לקבלת טומאה.

ג. לכתחילה יש לחלל על פירות שהם מאותו המין כגון תפוזים על תפוז ומלפפון על מלפפון, אך בזמנינו הקלו לחלל אף על פירות אחרים שאינם מינם כמבואר בביאור הגר"א (סימן רצד ס"ק כא) שכיון שהפרי הולך לאיבוד אין להקפיד בזה, ועיין חזון איש (דמאי סימן ג ס"ק י) בביאור הדבר.

ג. פרי שחיללו עליו את המעשר שני צריכים לאבדו מן העולם.

ד. לכתחילה יש לחלל על פרי טהור שלא קיבל טומאה וכמבואר בר"ש (מעשר שני פרק א משנה ו), וכן כתבו התוספות (קידושין נו ע"א ד"ה במזיד) בשם התוספתא. אך למעשה הקילו הפוסקים לחלל על פרי שהוכשר לקבל טומאה, עיין שו"ת מנחת יצחק (חלק ה סימן סו) מה שכתב בזה.

אם חילל על פרי שלא הוכשר לקבל טומאה, דהיינו פירות שלא עוברים תהליך של שטיפה כגון שקדים אגוזים, לא יאבד את הפרי שחילל עליו בידיים אלא יקברנו, ואם אין לו אפשרות לקבור יעטפנו בשקית וישליך לאשפה.

גם בשער המצוות למהרש"ו (פרשת וילך) כתב שאסור לעשות כאותם הפודים מעשר שני על מעט קמח וכיו"ב, לפי שאין מחללין פירות על פירות.

אמנם המנהג בירושלים היה לחלל גם על פירות כמבואר בספר ארץ ישראל [להגרי"מ טיקוצ'נסקי זצ"ל], והוסיף שגם את המטבע של המעשר שני היו מחללים על פרי. בזמנו היו נוהגים לחלל על סוכר אפילו שהוכשר לקבל טומאה, אך כיום יש לברר האם אפשר לחלל על סוכר כיון שהסוכר מגיע מחוץ לארץ, וי"א שאי אפשר לחלל על פירות חו"ל שאינם חייבים במעשר שני [עיין דרך אמונה מעשר שני פרק ד ס"ק יג בשם הצפנת פענח].

יש כמה הלכות המיוחדות למחללים פירות מעשר שני על פירות:

א. נוסח הברכה הינו "על חילול מעשר שני" ולא "על פדיון מעשר שני" (כמבואר ברמב"ם מעשר שני פרק ד הלכה ג). הפודה מעשר שני על כסף וטעה ואמר "על חילול מעשר שני" במקום "על פדיון מעשר שני" - יצא.